

KANT UIT WOUBRECHTEGEM VOOR DE KONINKLIJKE FAMILIE

In het begin van de vorige eeuw was er grote werkloosheid en was er zeker geen sprake van de buitenhuiswerkende vrouw. Om toch maar wat te verdienen en de vele kindermondjes te kunnen vullen werkten de vrouwen thuis. In Woubrechtgem was de specialiteit het klossen van Brusselse kant. Wanneer je als jong meisje (lees als kind) handig was en wat inzicht had, werd je snel in de stiel ingelijfd. De moeders of een ander familielid leerden het aan hun dochters en kinderen, want op een gewone school kon je dat niet leren. In bijna elk gezin werd er toen kant gemaakt.



Alfons Goublomme en Alfonsine Huylebrouck, met haar kanten bloes (1958).

Ik heb vernomen dat er zelfs mannen waren die konden kantklossen. Laurence Van Durme (° 1924) heeft altijd horen vertellen van haar moeder dat de drie broers Van Keymeulen nl. Miel, Mon en Sper het kantklossen hebben geleerd en hebben uitgeoefend tijdens wereldoorlog I. Sper (Prosper) heeft dat meerdere jaren volgehouden, want Laurence heeft haar buurman dikwijls aangetroffen met zijn kloswerk. Emelieken Borloo (° 1929) herinnert zich nog levendig het beeld van Maut De Smet met zijn klosjeskussen, op zijn bloemenstoeltje in de Achterstraat. Er was echter wel ooit een kantklosschool in Woubrechtgem. Ze werd in 1846 opgestart door meesteres Felicitas Goublomme (1820-1891), echtgenote van Karel Lodewijk De Coster. De familie Goublomme kom je als een rode draad tegen bij het kantgebeuren in Woubrechtgem. Felicitas was namelijk de groot tante van Marie en Alfons. Tijdens de jaren 1920 werkten er een honderdtal kantwerksters voor Marie Goublomme, dochter van Jozef Goublomme en zus van Alfons. Alfons Goublomme en zijn echtgenote Alfonsine Huylebrouck ontwierpen de patronen, drukten ze af en bezorgden ze aan de kantmaaksters, zelfs tot ver buiten Woubrechtgem en dit tot begin de jaren '70. Zij waren de laatste kantuitgevers van Woubrechtgem. De vrouwen 'zaten op hun speldenkussen' (= waren aan het klossen) van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. Sommige kantwerksters of bloemenmaaksters, zoals ze ook werden genoemd, lieten het huishoudelijke werk door de kinderen verrichten zodat ze de ganse

dag konden klossen. Laurence Van Durme die toen al culinaire belangstelling had, vertelde me dat ze op een stoel moest staan om in de pap te kunnen roeren, zo klein was ze nog. Bij goed weer kwamen ze allen voor hun woning zitten met hun kloskussen en/of naaiwerk op de schoot. Zo werden alle plaatselijke nieuwtjes of dorpsroddels verteld en van het nodige commentaar voorzien. In de winter hadden ze vloerverwarming 'avant la lettre': je verwarmt een (bak)steen op de buis van de Leuvense stoof, je legt de steen op de grond, voetjes erop, lange rok erover en... lekker warm toch! Iedere week kwam de opdrachtgever of kantuitgever o.a. Alfons Goublomme met nieuwe opdrachten en patronen en nam de afgewerkte bloemen mee. Een patroon is een model op papier, daarop wordt het materiaal vastgemaakt met spelden, vandaar ook de naam 'speldenkussen'. Op de klosjes worden draden gewikkeld. Een ervaren kantklosster kon werken met meer dan honderd klosjes tegelijk, die zeer snel om elkaar heen geslagen worden. Als een klosje leeg raakt, wordt er opnieuw draad omheen gewonden, dat aan het uiteinde van de oude draad wordt vastgeknoopt zodat er met een continue draad wordt gewerkt.



Maria Catharina Latte (1888-1976), echtgenote van Fons Van den Driessche, met haar kantwerk. Vol trots gaf ze op de dag van de plechtige communie aan haar kleindochter, haar metekind, een eigenhandig geklost kantwerkje. Aan dit cadeautje bengelde een klein kaartje met de tekst in stuntelig handschrift: 'Voor jou gemaakt op mijn 80ste'.

Per stuk ontvingen ze een tiental Belgische frank, afhankelijk van de grootte en de moeilijkheidsgraad. Ze werkten voor een appel en een ei, een hongersloon, maar elk verdiend centje was welkom, en ze waren bijzonder trots op hun werk! Hun rug en vingers stonden soms krom van de reuma, ze waren als het ware vergroeid met de klosjes van hun kantwerk. Mijn moeder vertelde dikwijls: 'Je kon tante Marie (zie foto hierboven) niet aantreffen zonder haar speldenkussen... ze was verslaafd aan haar klosjeswerk!'

Uit meerdere betrouwbare bronnen heb ik vernomen dat de kanten sluier van het trouwkleed van prinses Josephine Charlotte, gehuwd met Groothertog Jan van Luxemburg (1953), in Woubrechtgem werd gemaakt.

Hoe is men in Woubrechtgem beland? Wel, de prinses wou dat haar bruidskleed van Belgische makelij zou zijn. De hofleverancier ging op zoek naar de mooiste en fijnste stoffen. En welke stof voldoet aan deze voorwaarden? Kant natuurlijk! Zo kreeg Alfons Goublomme, die reeds kant leverde in Brussel in de Koninginnegalerij, deze mooie en uitdagende taak toegewezen. De kantwerksters kregen verschillende onderdelen met verschillende motieven. Later werden deze onderdelen als puzzelstukjes in het grote geheel ingepast en aan elkaar gehecht door de uitgever en/of in een atelier. Met enige fierheid mag ik vertellen dat zowel mijn tante Angèle (Alfonsine Angèle Hoebeke, (1905-1985), gehuwd met Remi Borloo) en mijn groot tante Marie (zie hierboven), aan deze koninklijke opdracht hebben meegewerkt. Ze ontvingen een bedankingsbrief van de Groothertog. In het Franstalig weekblad *Le Soir Illustré* van 19 maart 1953 verscheen daarover een uitgebreide reportage met prachtige foto's. Meerdere bloemenmaaksters van Woubrechtgem zijn duidelijk herkenbaar.

De sleep van de bruidsjurk, bedekt met de kanten sluier, had een lengte van 3,5 meter en een breedte van 3 meter op de plaats waar hij op de grond rust. Aan het zeer fijne Duchessekantbloemetje - een specialiteit van de vrouwtjes van Woubrechtgem en waarvan er honderden gebruikt zijn voor de rand van de bruidssluier van de prinses - werkte men onafgebroken 12 à 14 uren. In een tentoonstellingscatalogus van het Koninklijk Museum voor Kunst en Geschiedenis van Brussel staat het volgende: *Deze erg mooie sleep is zeker het laatste*

grote, geheel met de hand vervaardigde, kantwerk dat in België gemaakt werd voor een hoftoilet.

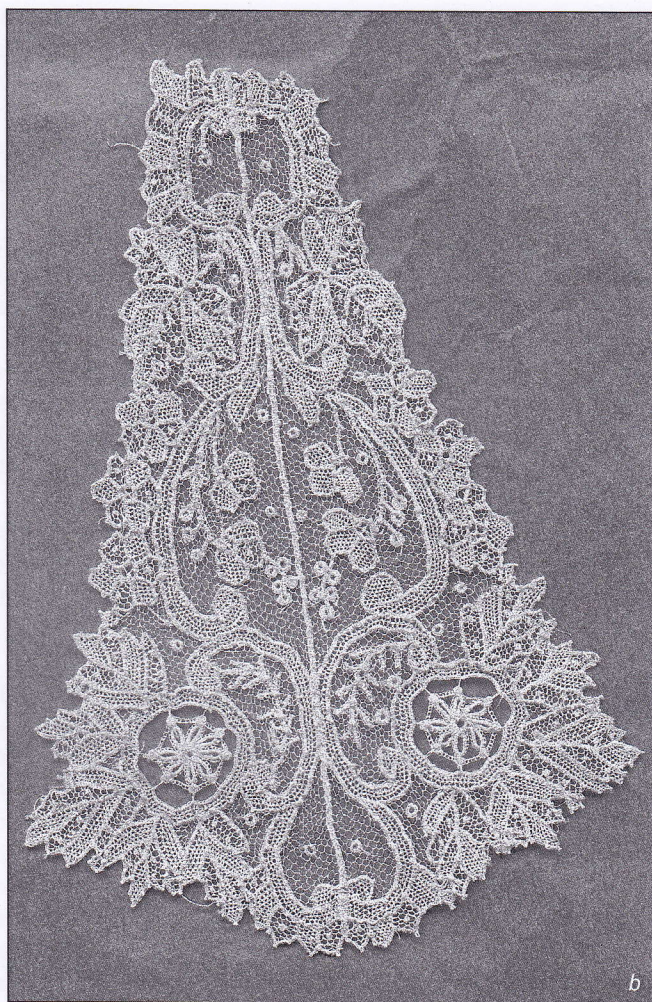
Vanwaar komt de naam Brusselse kant? Brugse kant? Iedere stad en iedere streek had vroeger zijn eigen patronen en zijn eigen manier van werken. Het is dus verkeerd om te denken dat Brusselse kant enkel in Brussel wordt gemaakt. De kantsoort is genoemd naar de techniek of het patroon en niet naar de plaats van ontstaan. Een typisch kenmerk is het patroon van de tule. De Brusselse kant valt erg op door zijn hele mooie tekeningen. Door de eeuwen heen ontstonden er vele variaties en soorten. Men mengde soorten kant door elkaar, zoals een mengsel van naald- en kloskant. Een voorbeeld daarvan is de zeer fijne Rosalinekant. Deze Brusselse kant wordt gekenmerkt door kleine ronde roosjes met daarop een pareltje. Deze roosjes zijn gemaakt met klosjes, en de parels zijn geborduurd met naalden nadat de kant is verwijderd van het kussen. Alice Van Wijnendaele (1909-2003) reeds vrij vroeg weduwe van Gaston Killemaes, was gespecialiseerd in het borduren van deze fijne pareltjes.

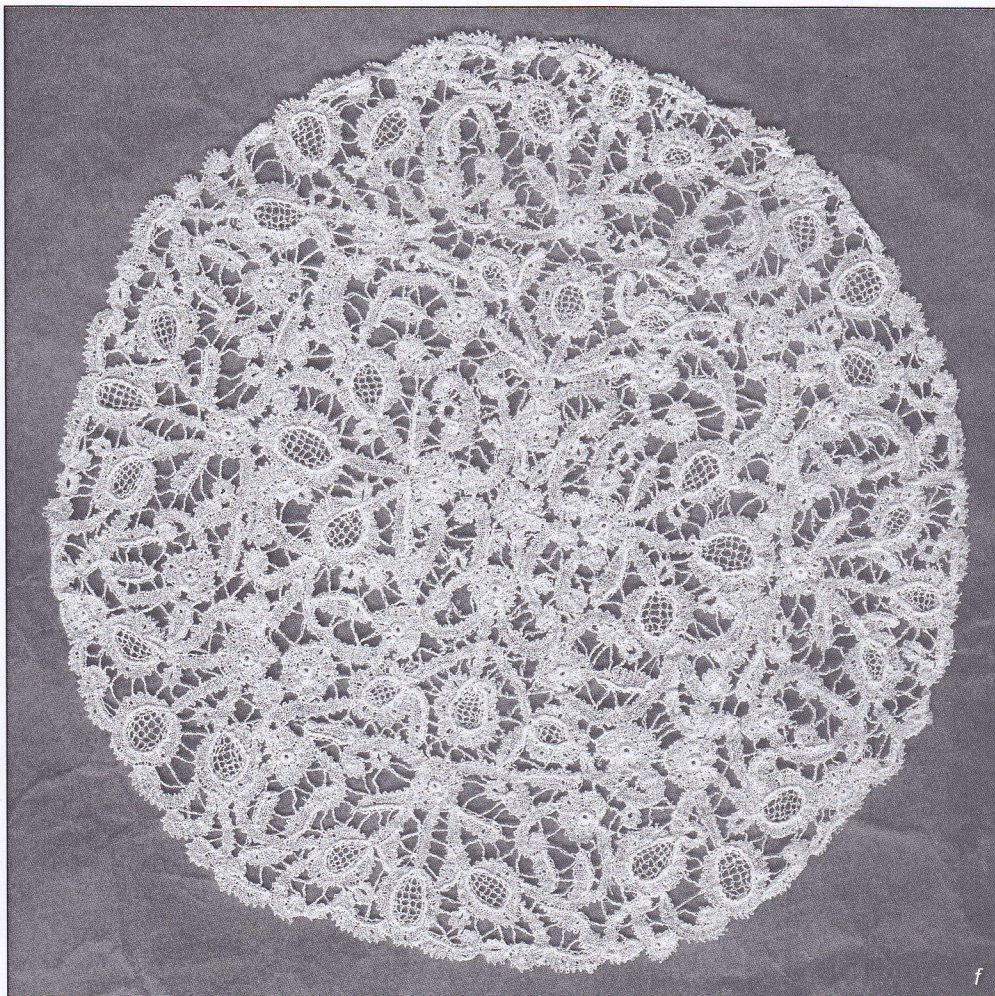
In de loop der jaren werden er in Woubrechtgem volgende kantsoorten gemaakt: kloskant: kant gemaakt met klosjes en garens vb. Brusselse Duchessekant en Rosalinekant; lintkant of lacetwerk: kant gemaakt van linten en garens (zie vorig nummer van het tijdschrift *De Hellebaard*); naaldkant: kant gemaakt uitsluitend met naald en draad. Voor alle drie deze kantsoorten worden er patronen uitgetekend op stevig papier en bezorgd aan de bloemenmaaksters.



De kantwerksters met hun opdrachtgevers: Elvire Verstockt, Elisa Peleman, Alfonsine Huylebrouck en haar echtgenoot Alfons Goublomme (de kantuitgevers), Louisa De Jaeger (de oudste, 74 jaar), Emma Vermassen en Marie Latte.

© Rossel & Cie S.A. - *Le Soir Illustré* - 19 mars 1953.*





Verschillende kantsoorten en hun toepassingen:

- a. Kraag voor dameskleed (begin 1900) in Brusselse Duchesse- en Rosalinekant
- b. Jabot van naaldkant
- c. Zakdoekje voor missaal van de plechtige communie in Brusselse Duchessekant
- d. Eerste communiemutsje in Duchesse- en naaldkant en een dameskraag van naaldkant
- e. Vlinder in Duchessekant
- f. Onderlegger van geparelde Rosalinekant
- g. Ingelijste naaldkant



In een atelier in Brussel werden de kleine kantwerkjes geassembleerd voor de sluier van prinses Josephine Charlotte. © Rossel & Cie S.A. – *Le Soir Illustré* - 19 mars 1953*.

Oorspronkelijk werd de kant gebruikt voor het opsmukken van kledij van de chique burgerij, de adel en de cleerus. Later werd er ook bij ons, in de meer welgestelde families, mee gepronkt vb. een kraag op een kleedje, een pochetje voor het plechtige communiekostuumpje, een zakdoekje voor je missaal, een doopjurkje... Na deze gebruiksvoorwerpen ging men stilaan over naar sierkunstwerkjes vb. vlinders, tafellopers en onderleggers in alle motieven en formaten. Vele van deze unieke kantwerkjes zijn in een oude kast op zolder beland, netjes verpakt in blauw papier... een schat voor de ontdekker. Het resultaat wordt nu vaak ingelijst of achter glas gezet.

In Woubrechtgem is het maken van kant nooit helemaal weggeweest en het wordt met zorg levend gehouden. Het is echter een hobby geworden, een nieuwe vorm van vrije tijdsbesteding, en niet meer iets om de kost mee te verdienen. Het uurloon zou het werk onbetaalbaar maken. Het is mogelijk om kantklossen te leren uit boeken, maar er worden nog steeds cursussen gegeven. Godelieve Van den Driessche was enorm gefascineerd door het klosjeswerk van haar grootmoeder 'Metje Fiene' (Marie Delphine Lievens, 1897-1983) en is dan ook meerdere jaren kloscursussen gaan volgen, samen met nog een tiental anderen. Zij heeft zowel de Brugse stropkant, de Russische kant, de Cluny, de Duchesse als de hedendaagse kant bestudeerd en uitgewerkt. In 1988 klostte ze een altaarkleed in Russische kant voor de kerk in Woubrechtgem en in 1996 heeft

ze een vrij groot kantwerk in Brugse stropkant afgewerkt, met 58 klossen tegelijkertijd, voor folklorekledij in Oostenrijk. Af en toe gaf ze zelfs demonstraties van kantklossen in Brugge. Een dame uit Woubrechtgem demonstreert kantklossen in Brugge! En zo zie je dan hoe een klein dorpje als Woubrechtgem groots kan zijn.⁽¹⁾

(1) Graag wil ik volgende mensen bedanken voor hun documentatie en informatie: Jeanine De Raeve, Godelieve Van den Driessche, Emelieken Borloo, Godelieve Mille, Georges Souffreau en de vele kennissen, vrienden & vriendinnen met hun kleine en mooie verhaaltjes. Ik vond het fijn en aangenaam om bij jullie op bezoek te komen.

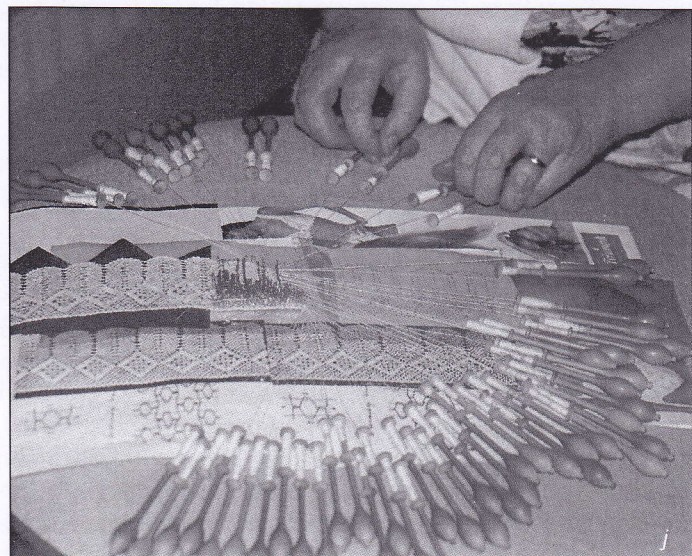
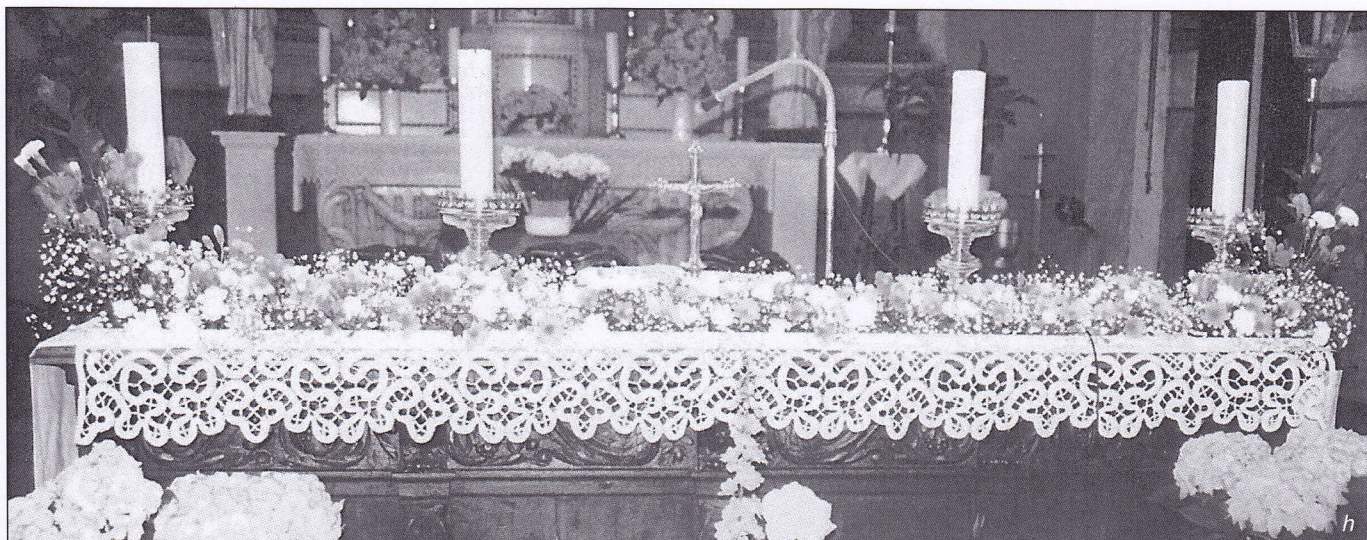
BRONNEN:

Coppens Marguerite, 2001. Elke bruid is een prinses. Het verhaal van de bruid in België van de 19de tot de 21ste eeuw. Tentoonstellingscatalogus. Museum voor Kunst en Geschiedenis, Brussel, p. 145.

Dienst Bevolking, Herzele, Geboorte- en overlijdensregisters, 19de eeuw.

François Hélène, 1953. La robe de mariée de la princesse Joséphine-Charlotte, *Le Soir Illustré*, nr.1082, Brussel, pp. 16-17 en 24-25.

* Voor de publicatie van deze foto's kregen we het akkoord van de uitgever, alle rechten voorbehouden. Elk verder gebruik ervan vereist de specifieke toestemming van Copiepresse : info@copiepresse.be



h. Het altaarkleed uit de kerk van Woubrechtgem.
i. Klossende mannen, zot van Schone Bloemekes: vlnr. Omer De Clercq, Camiel Hoebeeck, ? Verstockt en Su De Vadder.
j. Godelieve Van den Driessche aan haar kloswerk van Brugse kant.

Chris Borloo